

Fokprogramma voor geiten op Bonaire

Naar een verbeterd lokaal geitenras

Tbv project Geprofessionaliseerde geitenhouderij op Bonaire, Bos & Neijenhuis

16 oktober 2017, Jan ten Napel

Doel van het fokprogramma

- Vleesgeiten fokken die
 - Een betere karkaskwaliteit hebben dan het lokale ras
 - Een meer uniforme karkaskwaliteit hebben dan het lokale ras
 - Net zo bestand zijn tegen de omstandigheden op Bonaire als het lokale ras
 - Zon
 - Temperatuur
 - Beschikbaarheid van geschikt voer

Naar een Verbeterde Bonaire Geit

- Kruisingen met het ras Boergeit hebben het goed gedaan bij een fokker
- In die situatie was 75% Boer 25% lokaal ras optimaal
- Voor vleesgeiten is de Boergeit waarschijnlijk de beste optie, gegeven het klimaat
- Optie om verder uit te werken
 - Inkruisen om nieuw ras te maken met 50% of 75% Boer: de Verbeterde Bonaire geit

Topfok en vleesfok

- Structuur: fokkerij op twee niveaus
- Topfok
 - Opzetten en in stand houden van de fokpopulatie
 - Geschikt voor kunstmatige inseminatie
 - Eisen aan identificatie en registratie
 - Gericht op verbeteren
- Vleesfok
 - Productie van vleesgeiten en eigen opfokgeitjes
 - Bokken uitsluitend uit Topfok
 - Gericht op vermeederen

Inkruisen voor Verbeterde Bonaire Geit

- Er wordt een nieuw ras gemaakt op basis van de Boer geit en het lokale ras
 - Na één of twee generaties kruisingen wordt de populatie gesloten en verder gefokt als een zuivere lijn (Verbeterde Bonaire Geit)
 - Geeft eerste 5-10 generaties verlies van uniformiteit
 - Wordt gedaan op Topfok bedrijven

Vleesgeit is Verbeterde Bonaire Geit

- Opstartfase (75% Boergeit in nieuw ras)
 - Inkruisen: één of twee generaties met importsperma
- Implementatiefase
 - Essentieel om lokaal en verbeterd lokaal goed uit elkaar te houden!

Vleesgeit is Verbeterde Bonaire Geit

- Pluspunten
 - Eén type geit; één type dekking
 - Eenvoudig uit te voeren
 - Gedetailleerde administratie gewenst, maar niet noodzakelijk
- Minpunten
 - Meer variatie in eerste 5-10 generaties
 - Vrijwel geen heterosis

Topfok: identificatie

- Oornummers die voor tenminste 15 jaar uniek zijn in de hele populatie
- Elke kruising een eigen kleur oormerk
 - Lokaal: rood
 - 50% Boer: oranje
 - Verbeterde Bonaire: geel
- Dubbele oormerken
- Eén bok per dekking zodat vader bekend is

Topfok: registratie

- Afstamming
 - Goede dekregistratie
 - Goede koppeling lam en moeder
 - Vader en moeder uit dekking & geboorte afleiden; niet bij geboorte invoeren
- Vruchtbaarheid
 - Aantal geboren, tussenlantijd, leeftijd eerste worp
- Vleesgeiteigenschappen
 - Groei, uitval, karkaskwaliteit

In de praktijk – Topfok, jaar 1

- Identificeer fokkers die als Topfok gaan fungeren
 - Geef alle dieren van lokaal ras een **rood** oornummer
- Importeer sperma van tenminste 10 zo min mogelijk verwante Boer bokken
- Dek de geiten bij Topfok fokkers met Boer (één bok per dekking zodat vader bekend is)
- Registreer alle dekkingen en geef geboren lammeren een **oranje** oornummer
- Registreer de groei en uitval van de lammeren

In de praktijk – Topfok, jaar 2

- Importeer sperma van nog eens 5 nieuwe en zo min mogelijk verwante Boer bokken
- Dek de geiten bij Topfok fokkers met Boer (één bok per dekking zodat vader bekend is)
- Moeder met **rood**: lam met **oranje**
- Moeder met **oranje**: lam met **geel**
- Vergelijk de groei en uitval van de lammeren met **oranje** en **gele** merken
- Selecteer twee zoons met een **geel** oormerk per vader en houdt de beste aan op het bedrijf

In de praktijk – Vleesfok, jaar 2

- Gebruik bij niet-Topfok bedrijven zoveel mogelijk een bok met een **oranje** oornummer
- Goede registratie is wenselijk maar niet noodzakelijk

In de praktijk – Topfok, jaar 3

- Importeer sperma van nog eens 5 nieuwe en zo min mogelijk verwante Boer bokken
- Dek de geiten met **rood** of **oranje** oornummer met Boer (één bok per dekking zodat vader bekend is)
- Dek de geiten met een **geel** oornummer met een bok met een **geel** oornummer
- Moeder met **rood**: lam met **oranje**
- Moeder met **oranje**: lam met **geel**
- Moeder met **geel**: lam met **geel**
- Selecteer twee zoons met een **geel** oormerk per vader

In de praktijk – Vleesfok, jaar 3

- Gebruik bij niet-Topfok bedrijven zoveel mogelijk een bok met een **geel** oornummer en anders een **oranje** oornummer
- Vermijd het gebruik van zelf-gefokte bokken voor dekkingen
- Goede registratie is wenselijk maar niet noodzakelijk

In de praktijk – Topfok, jaar 4

- Importeer sperma van nog eens 5 nieuwe en zo min mogelijk verwante Boer bokken
- Voer geiten met **rood** oornummer af
- Dek de geiten met **oranje** oornummer met Boer (één bok per dekking zodat vader bekend is)
- Dek de geiten met een **geel** oornummer met een bok met een **geel** oornummer
- Moeder met **oranje**: lam met **geel**
- Moeder met **geel**: lam met **geel**
- Selecteer twee zoons met een **geel** oormerk per vader

In de praktijk – Vleesfok, jaar 4 en verder

- Gebruik bij niet-Topfok bedrijven alleen nog bokken met een **geel** oornummer voor dekkingen
- Vermijd het gebruik van zelf-gefokte bokken voor dekkingen

In de praktijk – Topfok, jaar 5 en verder

- Voer geiten met **oranje** oornummer af
- Dek de geiten met een **geel** oornummer met een bok met een **geel** oornummer
- Moeder met **geel**: lam met **geel**
- Selecteer steeds twee zoons per vader en houd de beste aan voor de Topfok

Topfok: vervanging bokken

- Bokken worden niet langer dan 1 jaar gebruikt in de Topfok, maar kunnen daarna wel door naar Vleesfok
- Elk jaar wordt in principe hetzelfde aantal bokken ingezet voor de fokkerij
- Selecteer tenminste twee zoons per vader, houd de beste aan voor Topfok en de rest kan naar Vleesfok

18

Inteeltbeheersing

- Gebruik tenminste 15 bokken per generatie in topfok
- Selecteer één zoon per vader voor topfok
- Beperk het aantal dekkingen per bok in topfok tot 10 a 15 (zo gelijk mogelijk).
- Vermijd vader-dochter, moeder-zoon en (half)broer-(half)zus dekkingen

Professionaliseringslag

- Het opzetten van een wetenschappelijk onderbouwd fokprogramma heeft duidelijk meerwaarde
 - Selectie voor uniformiteit
 - Genetische verbetering van binnenuit ipv import
 - Selectie in de context van Bonaire
- Benodigd
 - Unieke diernummers over jaren heen
 - Database pakket om gegevens nauwkeurig op te slaan
 - Fokwaardenschatting (BLUP pakket)

Geiten op Bonaire

From making trouble
to making money

